

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**



ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

*КИМ К. В., канд. психол. наук, доцент,
КОВАЛЬОВА О. В., канд. техн. наук, доцент,
ШАПАТИНА О. О., канд. техн. наук, доцент,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАЛІЗНИЧНИХ ПАСАЖИРСЬКИХ І БАГАЖНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ В УКРАЇНІ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Перевезення пасажирів і багажу є важливою складовою транспортної системи України. В умовах збройної агресії залізничний транспорт виконує стратегічну роль – здійснює евакуацію населення з небезпечних регіонів, забезпечує перевезення військових і гуманітарних вантажів, підтримує міжнародне транспортне сполучення. У цих обставинах виникає необхідність дослідження особливостей правового регулювання пасажирських і багажних перевезень залізницею під час воєнного стану для підвищення ефективності та безпеки перевезень.

В Україні правові засади перевезення пасажирів і багажу визначені такими нормативно-правовими актами:

– Конституція України – гарантує свободу пересування, вільний вибір місця проживання (ст. 33); дозволяє обмежувати права і свободи під час воєнного або надзвичайного стану (ст. 64) [1];

– Закон України «Про залізничний транспорт» – визначає загальні принципи перевезень пасажирів і багажу: обов'язки перевізника щодо забезпечення безпеки перевезень (ст. 10), обов'язки перевізника щодо забезпечення безпеки перевезень (ст. 23) [2];

– Закон України «Про правовий режим воєнного стану» – дає можливість змінювати умови та порядок перевезень [3];

– Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України – регламентують процедуру посадки, проїзду та висадки пасажирів, а також умови транспортування багажу і ручної поклажі. Їхні основні положення визначають вимоги щодо норм перевезення багажу, гарантування безпеки та дотримання правил поведінки на залізничному транспорті, відповідальність сторін [4];

– Тимчасові нормативні акти та накази АТ «Укрзалізниця» і Міністерства інфраструктури, ухвалені у зв'язку з воєнним станом.

Особливостями перевезень під час воєнного стану є:

- запровадження евакуаційних рейсів, у тому числі безоплатних для певних категорій пасажирів;
- зміна маршрутів і розкладів без попереднього повідомлення (Закон України «Про правовий режим воєнного стану»);
- тимчасове скасування або спрощення процедури оформлення проїзних документів. АТ «Укрзалізниця» дослухалася до пасажирів і змінила кількість рейсів, для яких запровадила верифікація через «Дія. Підпис» у тестовому режимі з 1 серпня 2025 року. Це необхідно, щоби запобігти зловживанням і протидіяти квитковим спекулянтам (із повідомлень пресслужби АТ «Укрзалізниця») [5].

Підтвердження особи знадобиться під час купівлі квитків на деякі внутрішні рейси. Для того щоб придбати або повернути квитки на ці поїзди, пасажирам потрібно буде верифікувати акаунт у застосунку АТ «Укрзалізниця». Для забезпечення доступу до цих квитків пасажирам, які не мають паспортів нового зразка або можливості їх оновити, залишається продаж квитків на ці поїзди в касах;

- обмеження фото- та відеозйомки об'єктів інфраструктури і складу поїздів;
- перевірка документів військовими чи поліцією на вокзалах та у вагонах.

Договір перевезення пасажирів і багажу вважають укладеним із моменту придбання квитка або електронного квитка та багажної квитанції (ст. 910 ЦК України).

Під час воєнного стану можливі відступи від звичайних умов, наприклад заміна класу вагона або місця без згоди пасажира з метою забезпечення евакуації.

Відповідальність перевізника за збереження багажу зберігається, але в умовах бойових дій можуть діяти форс-мажорні обставини (звільнення від відповідальності).

Пріоритетне право перевезення для військовослужбовців, поранених, людей з інвалідністю, дітей, вагітних жінок.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про залізничний транспорт», збитки залізничного транспорту загального користування за перевезення окремих категорій громадян відшкодовують за рахунок державного або місцевих бюджетів залежно від того, яким органом ухвалено рішення про введення відповідних пільг.

Правове регулювання залізничних пасажирських і багажних перевезень в Україні під час воєнного стану має комплексний і адаптивний характер. Дію загальних норм транспортного та цивільного законодавства поєднано з тимчасовими спеціальними правилами, спрямованими на забезпечення безпеки, оперативності та доступності перевезень у надзвичайних умовах. Евакуаційні рейси, спрощені процедури оформлення квитків, пріоритетні перевезення вразливих категорій громадян – результат гнучкого застосування законодавства до умов воєнного часу.

Водночас існують проблеми: відсутність чіткого механізму компенсацій збитків, фінансові труднощі перевізника та потреба в постійному оновленні нормативної бази. Подальший розвиток правового регулювання у цій сфері має бути спрямований на вдосконалення процедур, захист прав пасажирів і забезпечення стабільності роботи залізничного транспорту навіть в умовах воєнних загроз.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/constitution>.
2. Про залізничний транспорт: Закон України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 40. Ст. 183. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/273/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
3. Про правовий режим воєнного стану: Закон України. *Відомості Верховної Ради (ВВР)*. 2015. № 28. Ст. 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text>.
4. Правила перевезення пасажирів, багажу, вантажобагажу та пошти залізничним транспортом України: Наказ Міністерства транспорту та зв'язку від 27.12.2006 р. № 1196. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0310-07#Text>.
5. Прес-центр Укрзалізниці. URL: https://uz.gov.ua/press_center/up_to_date_topic/668574/.